

ATMINIMUI

Akademikas

LEONARDAS SAUKA

1931 m. sausio 5 d. – 2022 m. spalio 17 d.

Spalio 17 d., eidamas 92-uosius metus, mirė žymus Lietuvos mokslininkas, lietuvių tautosakos mokslo kūrėjas ir puoselėtojas, pelnęs tarptautinį pripažinimą, Lietuvos mokslų akademijos narys, profesorius habil. dr. Leonardas SAUKA.

Leonardas Sauka gimė 1931 m. sausio 5 d. Telšiuose. 1949 m. baigė Telšių gimnaziją, 1954 m. Vilniaus universitete – lietuvių kalbą ir literatūrą. Daugiau nei pusę amžiaus dirbo Lietuvių literatūros ir tautosakos institute (1990 m. vadinosi Lietuvių kalbos ir literatūros institutu): 1954–1976 m. – mokslinis bendradarbis, 1976–1990 m. – Tautosakos skyriaus vadovas, 1990–1993 m. – direktoriaus pavaduotojas, 1993–2001 m. – direktorius, 2001–2016 m. – Dainyno skyriaus vyriausiasis mokslo darbuotojas, konsultantas.

Mokslinę veiklą pradėjo 1954–1957 m. būdamas M. Gorkio pasaulinės literatūros instituto folkloristikos aspirantu. 1959 m. apgynė filologijos mokslų kandidato (dabar mokslų daktaro) disertaciją „Lietuvių liaudies vestuvių dainų idėjinės meninės ypatybės (XIX a.–XX a. pr.)“. 1981 m. – daktaro (habilituoto daktaro) disertacija „Lietuvių liaudies dainų eilėdara“. 1986 m. suteiktas profesoriaus vardas. 1990 m. išrinktas Lietuvos mokslų akademijos (LMA) nariu korespondentu. 1996 m. – LMA tikruoju nariu. Nuo 2011 m. – LMA narys emeritas. 2005–2009 m. buvo LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus pirmininku.

Svari L. Saukos ir pedagoginė veikla: 1967–1969 m. – Vilniaus universiteto Istorijos-filologijos fakulteto vyr. dėstytojas. 1971, 1979–1984 m. – Šiaulių pedagoginio instituto dėstytojas, 1985 m. ėjo profesoriaus pareigas, 1986 m. – Šiaulių pedagoginio instituto profesorius. 1999–2000 m. vadovavo lietuvių tautosakos seminarui Miunsterio (Vokietija) universitete.

Akad. L. Saukos mokslinė veikla daugiašakė: tyrinėti lietuvių tautosakos žanrai, poetika, istorinė raida, gvildentos filologinės folkloristikos teorijos ir metodologijos, istoriografijos, tekstologijos, tautosakinės kūrybos modeliavimo fundamentiniams leidiniams problemos, triūsta tarptautinės folkloristinės bibliografijos srityje. Daug laiko pašvęsta tautosakai rinkti, sukauptiems fondams saugoti, folkloristinei veiklai modernizuoti. Plėtota ir tautosakos mokslo taikomoji veikla, rengti tautosakos vadovėliai, metodinės priemonės. Dalyvauta įvairiose mokslinėse konferencijose Lietuvoje ir užsienyje, stažuotasi JAV (1994), Vokietijoje (1995, 2001). Akad. L. Sauka – daugelio aspirantų, doktorantų mokslinis vadovas, oponentas, dalyvavo įvairių mokslinių komisijų, tarybų, redakcinių kolegijų veikloje.

SVARBIAUSI AKADEMIKO VEIKALAI. Nustatė liaudies dainų tekstų leidybos modeliavimo principus, pagal juos parengtas „Lietuvių liaudies dainynas“ (1980–2019 m. išleisti 24 tomai). Parengė „Lietuvių liaudies dainyno“ 7 ir 13 t., buvo 8–18 t. vyriausiasis redaktorius. Parašė studijas „Lietuvių vestuvinės dainos: XIX a.–XX a. pradžia“ (1968), „Lietuvių folkloro eilėtyros istorijos ir teorijos klausimai“ (1974), monografijas „Lietuvių liaudies dainų eilėdara“ (1978), „Tikra ir netikra liaudies kūryba“ (1983, joje aptariama tautosakos autentiškumo klausimai). Parengė (su kitais) ir redagavo leidinio „Lietuvių tautosaka“ 3–5 t., Simono Daukanto „Žemaičių tautosakos“ 2 d. (su kitais, 1984), „Jono Basanavičiaus tautosakos bibliotekos“ 9–12 t. ir 14–15 t. (su kitais), parašė 1–15 t. (1993–2004) įvadinius straipsnius, komentarus. 1992 m. akad. L. Sauka atkūrė leidinį „Tautosakos darbai“, iki 2013 m. buvo jo vyriausiasis redaktorius, parengė 1(8)–3(10), 5(12), 10(17), 16(23), 30, 38 tomus. Parengė fundamentinę folkloro studiją „Pasaka „Eglė žalčių karalienė“ (4 t. 2007–2008, joje tyrinėjami šios pasakos variantai įvairiose tautose). Parašė metodinį leidinį „Patarlių rinkėjo vadovas“ (1982, 1985), vadovėlių mokykloms („Lietuvių tautosaka: Mokymo priemonė X klasei“, 1989, trečias papildytas leidimas 1993, „Lietuvių tautosaka: Vadovėlis aukštesniųjų klasių mokiniams“, 1998, 1999). Sudarė tautosakos rinkinių vaikams („Šepetys repetys“, 1965; „Pelyte, nešk miegelį“, 1973, 1980). Solidžiam akad. L. Saukos veikale „Lietuvių tautosakos mokslas XX amžiuje“ (2016) folkloristo žvilgsniu pirmą kartą apžvelgtas pastarasis tautosakos mokslo šimtmetis.

PELNYTI APDOVANOJIMAI. Už mokslo darbus akad. L. Saukai 1970 m. suteikta LSSR valstybinė mokslo premija (su kitais), 2001 m. – Jono Basanavičiaus premija. 2005 m. – Lietuvos mokslo premijos laureatas. 2007 m. apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Karininko kryžiumi. 2009 m. įteikta Baltijos Asamblėjos premija.

Viename interviu akad. L. Sauka yra sakęs: „Lietuvoje savotiškas vienijantis pamatas galėtų būti liaudies daina. Mes juk turime dainų, kurios tinka įvairiausioms progoms. Tačiau mokyklą baigiame mokėdami, duok Dieve, vieną arba dvi liaudies dainas. O juk reikia visai nedaug. Jeigu muzikos mokytojas kasmet mokinius išmokytų bent po penkias dainas, jie per dvylika mokslo metų mokėtų šešiasdešimt dainų.“

Lietuva neteko erudito, darbštaus ir kruopštaus mokslininko, tarnavusio Lietuvai, brandinuso žmonių širdyse savivoką ir pilietiškumą. Liūdime kartu ir reiškiame nuoširdžią užuojautą bei gilią pagarbą Jo šeimai ir artimiesiems.

Lietuvos mokslų akademija